

Prográmmakategoriija 13.60 Sámi ulbmilat

Golut prográmmakategoriijas 13.60 juhkkovuvvon kapihttaliidda

					(1 000 ruvnnuid mielde)
Kap.	Namahus	Rehketdoallu 2016	Salderejuvvon bušeahtta		Proseanta
			2017	Evttohus 2018	saš rievdadus 17/18
560	Sámediggi	286 224	307 037	316 721	3,2
561	Doarjagat sámi ulbmiliidda	14 276	14 033	12 188	-13,1
562	Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuođaguovddáš	5 849			
563	Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš	10 408	8 530	8 925	4,6
Supmi kategoriija 13.60		316 757	329 600	337 834	2,5

Boađut prográmmakategoriijas 13.60 juhkkovuvvon kapihttaliidda

					(1 000 ruvnnuid mielde)
Kap.	Namahus	Rehketdoallu 2016	Salderejuvvon bušeahtta		Proseanta
			2017	Evttohus 2018	saš rievdadus. 17/18
3562	Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuođaguovddáš	2 285			
3563	Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš	4 441	2 958	2 923	-1,2
Supmi kategoriija 13.60		6 726	2 958	2 923	-1,2

Ovddasvástádussuorggit

Sámit leat dohkkehuvvon Norgga álgoálbmogin. Vuodđolága § 108 mielde lea ráđđehusa ulbmil lámhit diliid nu ahte sámit besset seailuhit ja ovddidit gielaset, kultuvrraset ja servodateallimeaset. Norggas leat maid riikkaidgaskasaš geatnegasvuođat mat doibmet sámpolitiikka láidestussan, earret eará ILO-konvenšuvdna nr. 169 álgoálbmogiid ja čeardaálbmogiid birra iehčanas stáhtain ja ONa konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid birra artihkal 27.

Sámediggi lea sámiid álbmotválljen orgána ja ráđđehusa deháleamos eaktudeaddji ja gulahallanguoibmi sámpolitiikkalaš áššiin. Ráđđehusa viidásat barggu vuodđun leat dat ásašlaš ja rievttálaš ráját mat jo leat mearriduvvon sámpolitiikka várás. Ráđđehusas ii leat ovddasvástádus Sámedikki politihkalaš doaimmas dahje mearrádusain maid Sámediggi dahká politihkalaš orgánan. Juohke áidna stáhtarádis lea dattetge vuodđolágalaš ovddasvástádus juolludusain mat juolluduvvojit su departemeantta bušeaha bokte.

Buot departemeanttain lea ovddasvástádus čuovvolit stáhta sámpolitiikka iežaset surggiin. Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttas lea ovddasvástádus oktiiveivehit stáhta politihka mii guoská sámiide Norggas, ja dat galgá geahčalit oaččohit áigái ollisvuođa ja oktavuođa surggiid ja hálddahasdásiid rasttideaddji politihkkii.

Stáhtas lea ovddasvástádus sihkkarastit ahte sámit vuhtiiváldojuvvojit. Seammás vuordá stáhta ahte gielddat ja fylkkagielddat ieža ge čuovvolit guovdilis geatnegasvuodaid sámi ássiid ektui.

Ovdánanmearkkat ja hástalusat

Sámi kultuvra ovdána dađistaga. Eanet mánát beroštišgohtet bargat árjjalaččat sámi áššiiguin, ja daid olbmuid lohku lassána geat čálihit iežaset Sámedikki jienastuslohkui. Sápmešvuoda mánggabealatvuolta lea maid šaddan eambo oinnolažžan.

Manimus jagiid lea leamaš olmmošlogu njiedjan mángga árbevirolaš sámi guovllus, ja dađistaga eanet sámit ássat stuorát gávpogiin ja čoahkkebáikkiin. Nuppástuvvamat leat dagahan ahte eanet gielddain lea lassánan ovddasvástádus duhtadit sámi ássiid dárbbuid.

Ollugat leat massán iežaset sámegeiela dáruiduhttinpolitihka geažil. Mánggas háliidit dál oahppat sámegeiela ja sealluhit dan boahttevaš bulvii. Ollugat atnet sámegeielaid sámi álbmoga deháleamos kulturguoddin. Seammás leat sámegeielat uhcit ja hearckit. Nu leat erenoamážit oarjilsámegeiella ja julevsámegeiella, mat guktot leat luohkkáduvvon bahás áitojuvvon giellan.

Sámi guovlluin beroštahttet sámiid vuoigatvuodát olbmuid sakka, ja doppe leat mánga dehálaš digaštallama vuoigatvuodaid birra. Okta fáddá guoská sámiid vuoigatvuhtii beassat leat mielde mearridanproseassain dakkár áššiin mat gusket njuolgga sámiid beroštumiide. Ráđdehus háliida dan sihkkarastit čielga lánkanjuolggadusaiguin konsultašuvnnaid birra. Ráđdehusas ja Sámedikkis ledje giđdat 2017 politihkalaš ráđđádallamat áššis. Gielda- ja ođasmahttinministtar ja sámediggepresideanta fertiiga duhtat dasa ahte ráđđádallamat eai loahppan ovtamielalašvuodain ja danne ii ovddiduvvon miige proposišuvnnaid konsultašuvnnaid lánkamearrádusaid birra. Ráđdehus áigu viidáseappot bargat áššiin, ráđđadaladettiinis Sámedikkiin, dainna áigumušain ahte galggašedje soahpat lánkaevttohusa hárrái maid sáhtta ovddidit Stuorradiggái.

Dasto báhcá ášši kártet – sihke sámiid ja earáid – dálá vuoigatvuodaid eatnamiidda, čáziide ja luondduriggodagaide Ja de leat maid vuordimin gažaldagat dan hárrái mo eatnamat, čázit ja luondduriggodagat stáhta eatnamiin Nordlánddas ja Romssas berrejit hálddašuvvot.

Ulbmilat ja rapporteren, strategijat ja doaimbijut

Tabell 1.1 Prográmmakategoriija ulbmilat 13.60 Sámi ulbmilat

Váldoulbmil	Oasseulbmil
1 Sámit besset sealluhit ja ovddidit gielaset, kultuvrraset ja servodateallimeaset	1.1 Servodat mas sámegeiella lea ealli giella 1.2 Váikkuhit dasa ahte seamma buorit ja seammadássásaš bálvalusat fállujuvvojit sámi geavaheddjiide go eará ássiide 1.3 Váikkuhit dasa ahte sámi ealáhusat seilot ja ovdánit
2 Sámit servet almmolaš mearridanproseassaide	2.1. Ráđđádallanortnet čadahuvvo beaktilit ja ortnega ulbmila mielde

Váldoulbmil 1 Sámit besset sealluhit ja ovddidit gielaset, kultuvrraset ja servodateallimeaset

Sámegielaide ja sámi ášahusaid nanosmahttin lea dehálaš go lea áigumuš sámi kultuvrra ja servodateallima sihkkarastit ja ovddidit. Eanet máhttu ja diehtu sámiid ja sámi diliid birra servodagas sáhtta eastadit vealaheami, stirdon guottuid ja heajos guottuid. Danne doarju Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta eanet doaibmabijuid mat váikkuhit eanet dieđuide sámi dilálašvuodaid birra.

Raporta, strategijat ja doaibmabijut

Golggotmánus 2016 geigii sámi giellajuogus NOU 2016: 18 *Hjertespråket* Gielda- ja ođasmahttindepartementii ja Sámediggái. Juogus evttoha doaibmabijuid mat galget láchit buoret diliid giellageavaheddjiide ja nannet sámegielaide. Earret eará árvala juogus ášahit eará giellaguovloortnega sámegiela hálddašanguovllu sadjái. Juhkosa raporta lea leamaš gulaskuddamis, ja departemeanta ja Sámediggi leat dál bargamin rávvagiid čuovvolemiin.

Ráđdehusa doaibmaplánas sámegielaide várás lea Nordlándda fylkkamánis leamaš ovddasvástáduš hálddašit ruđaid gielladoaibmabijuide oarjilsámi-, julevsámi- ja márkosámi guovlluin. Departemeanta ja Sámediggi leat ráđđádallamiin soahpan ahte Sámediggi váldá badjelasas hálddašanoovddasvástádusa dain ruđain ja dain ruđain maid departemeanta lea addán doaibmabijuide nuortasámi/nuortalaš giela ja kultuvrra várás.

Norga, Ruotta ja Suopma loahpahedje šiehtadallamiid davviriikkalaš sámeconvenšuvnna birra jagi 2016. Šiehtadallojuvvon convenšuvdnateaksta lea dál sámedikkiid giedahallamis. Soahpamuš addá dán golmma riikka sámiide oktasaš rievttálaš rámmaid mat leat heivehuvvon sápmelaš davviriikkalaš oktavuhtii. Bajimus ulbmil soahpamušain lea ahte sámit galget sáhttit sealluhit, doaimmahit ja ovddidit kultuvrraset, gielaideaset ja servodateallimeaset maid riikaráját nu unnán go vejolaš hehtejit.

Váldoulbmil 2 Sámit servet almmolaš mearridanproseassaide

Guovdilis politihkalaš ulbmil lea dat ahte sámiin galgá leat duohta dadjamuš mearrádusain mat gusket sidjiide. Go lea sáhka áššiin mat dušše – dahje eanaš dušše – gusket sámiide, de lea lunddolaš diktit Sámedikki dahkat mearrádusaid. Guovdilis ovdamearkkat leat sámegielaide sealluheapmi ja ealáskahttin ja sámi árbemáhtuid ja dieđuid čohkken- ja sihkkarastinbargu. Eará áššiin árvoštallet stáhtalaš eiseválddit beroštumiid ja dahket loahpalaš mearrádusaid. Dalle lea dehálaš ahte sámit ja sámiid beroštumit duođas besset leat mielde cealkimin iežaset oaivila ovdalgo áššiin dahkkojuvvo mearrádus. *Stáhtalaš eiseválddiid ja Sámedikki gaskasaš ráđđádallanvugiid* bokte lea stáhtalaš eiseválddiin geatnegasvuolta gulaskuddat Sámedikkiin go lea sáhka dakkár lágaid doibmii bidjamis dahje dakkár doaibmabijuid álggaheamis mat sáhttet njuolga váikkuhit sámiid beroštumiide. Ráđđádallamiid ulbmil lea soahpat.

Raporta, strategijat ja doaibmabijut

Ráđđádallanprosedyrat leat váikkuhan nu ahte dat leat nannen ráđdehusa ja Sámedikki gulahallama ja ovttasbarggu. Eai buot ráđđádallamat loahpa ovttamielálašvuodain, muhto

ráddádallanvuogit sihkkarastet ahte stáhtalaš eiseválddit oahpásmuvvet Sámedikki oaiviliidda ja fertejit daid árvoštallat. Ráđđehus háliida bisuhit ráddádallanortnega ja dasto vel ahte ráddádallanvuogit doibmet ávkin ja beaktilit. Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta addá rávvagiid ráddádallamiid birra.

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea bargamin dan ovdii ahte ráddádallangeatnegasvuohta vuodđuduvvo láhkii, nu ahte dat maid guoská gielddaide ja fylkkagielddaide. Jagi 2017 lea departemeanta čađahan ráddádallamiid Sámedikkiin ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaservviin (NBR) sámi vuoigatvuođalávdegotti konsultašuvdnanjuolggadusaid evttohusa birra mii lea dás: NOU 2007: 13 *Den nye sameretten*. Eai lihkostuvvan soahpat ovddidit láhkaproposišuvnna ášši birra. Eai ge lihkostuvvan šaddat ovttamielalažžan ođđa prosedyraid hárrái mat leat Sámedikki bušehta ja sámi ulbmiliid bušehta ráhkadeami várás, geahča válldahallama dás: Prop. 129 S (2016–2017) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017*. Sámediggi lea gulahaladettiinis Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttain čujuhan dasa ahte dálá bušehtaortnet, mas juolludusat bohtet májgga departemeantta bušehtas, vásihuvvo váttisin Sámediggái álbmotválljen orgánan. Departemeanta áigu bargat viidáseappot goappašiid áššiiguin.

Ávžžuhanmearrádus

Ávžžuhanmearrádus stuorradiggeáigodagas 2016–2017

Ávžžuhanmearrádus nr. 108 nr. 42, juovlamánu 5. beaivvi 2016

Stuorradiggi bivdá ráđđehusa reviderejuvnon natiónalabušehtas 2017 máhccat ja árvoštallat vejolaš rievdaduvvon bušeterenmálle Sámedikki várás.

Dokumeanttat maid vuodul mearrádus lea dahkkon, leat Prop. 1 S Tillegg 5 (2016–2017) *Endring av Prop. 1 S (2016–2017) Statsbudsjettet 2017 (saldering)* ja Innst. 2 S (2016–2017).

Ávžžuhanmearrádussii vástiduvvui dokumeanttas Prop. 129 S (2016–2017) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017*. Stuorradiggi válldii ášši čilgema diehtun eai ge das lean mahkkige mearkkašumiid, geahča. Innst. 401 S (2016–2017).

Ávžžuhanmearrádus nr. 845, geassemánu 8. beaivvi 2017

Stuorradiggi bivdá ráđđehusa čuovvolettiinis NOU 2016: 18 Hjertespråket atnit erenoamáš beroštumi oarjilsáme gielas ja das mo giella, kultuvra ja ealáhusat leat gittalagaid, ja vel buktit ovdan Stuorradiggái heivvolaš vuogi mielde čielga evttohusaid das mo dán galgá čuovvolit.

Dokumeanttat mat leat mearrádusa vuodus, leat stuorradiggeáirasiid Karin Andersen, Kirsti Bergstø, Heidi Greni ja Stein Erik Lauvås áirrasevttohus dasa ahte galggašii ráhkaduvvot sierra stuorradiggediedáhus oarjilsámi giela, kultuvrra ja ealáhusaid birra, geahča. Dok. 8:73 S (2016–2017) ja Innst. 334 S (2016–2017).

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta áigu čielggadit ášši ja doaimmahit dan viidáseappot heivvolaš vuogi mielde jagi 2018.

Kap. 560 Sámediggi

(1 000 ruvnnuid
mielde)

Poasta Namahus		Salderejuvvon		
		Rehketdoallu 016	bušeahtta 2017	Evttohus 2018
50	Sámediggi	280 879	301 617	311 155
54	Sámeálbmotfoanda	5 345	5 420	5 566
Supmi kap. 0560		286 224	307 037	316 721

Gullá jahkái 2017: Stuorradikki mearrádusain geassemánu 21. beaivvi 2017 lasihuvvui 2,55 milj. ruvnnu postii 50 304,167 milj. ruvnnun, geahča. Prop. 129 S ja Innst. 401 S (2016–2017).

Poasta 50 Sámediggi

Dievaslaš visogovva juolludusain Sámediggái lea prentosis man namma lea *Juolludeamit sámi ulbmiliidda stáhtabušeahτας* dás: regjeringen.no.

Vuođđojuolludus Sámediggái galgá earret eará gokčat Sámedikki politihkalaš barggu ja Sámedikki hálddahusa doaimma, ja vel gielddaid ja fylkkagielddaid lassegoluid das mat bohtet go sámelága giellanjuolggadusat čuovvoluvvojit.

Diedáhusas Meld. St. 42 (2016–2017) *Diedáhus Sámedikki doaimma birra* ja Sámedikki jagi 2016 jahkedišdáhhusas bohtá ovdan mo Sámediggi lea geavahan ruđaid mat juolluduvvojedje stáhtabušeahτας.

Bušeahttaevttohus

Nannen dihtii sámegeielaid ja sihkkarastin dihtii sámi giellajuhkosa raportta NOU 2016: 18 *Hjertespråket* čuovvoleami vuosttaš lávkki, de evttohuvvu lasihit juolludusa 5 milj. ruvnnuin jahkái 2018.

Dasto evttohuvvu lasihit juolludusa 2,5 milj. ruvnnuin Sámedikki oppalaš bargui sámi kultuvrrain ja gielain.

Departemeanta ja Sámediggi leat soahpan ahte Sámediggi váldá badjelassas ovddasvástádusa dain ruđain mat dássázii leat juhkkajojuvvon oarjil-, julev- ja márkosámegeiela doaibmabijuide ja prošeavttaide mat leat čadahuvvon Ä'vv Nuortasámi musea namas. Danne evttohuvvu lasihit juolludusa postii 3,2 milj. ruvnnuin ja seammás geahpidit juolludusa kapihttala 561 postii 72 Sámegeiella, diehtujuohkin jna., geahča válddahallama kapihttala 561 poasttas 72.

Aarborten tjielte (Árborddi suohkan) beasai suoidnemánu 1. beaivvi 2017 sámegeiela hálddašanguvlui. Reviderejuvvon nátionálabušeahta jagi 2017 oktavuodas lasihuvvui juolludus 2,3 milj. ruvnnuin lámčin dihtii diliid guovttegielalaš hálddašepmái Árborddi suohkanis ja Nordlándda fylkkasuohkanis. Olles jagi doibmii jagi 2018 evttohuvvu lasihit juolludusa 4,5 milj. ruvnnuin.

Dárbu lea heivehallat meroštallojuvvon goluid buhtadusa álkiduvvon málle oktavuodas mii lea máksima várás Stáhta penšuvdnakássii. Danne árvaluvvo lasihit juolludusa postii 300 000 ruvnnuin.

Jagi 2013 evttohii Stoltenberg II ráđđehus “Kulturloktema oassin áŋgiruššat erenoamážit sámi kultur- ja gielladoaibmabijuiguin áigodaga 2013-2017”, geahča Ođasmahttin-, hálddahus- ja girkodepartemeantta Prop. 1 S (2012–2013). Dokumeanttas Innst. 16 S (2012–2013) mearridii Stuorradiggi lasihit juolludusa Sámediggái 10 milj. ruvnnuin juohke jagi viđa jagi áigodagas. Stoltenberg II ráđđehusa láidestusaid mielde loahppá gaskaboddasaš juolluduslasiheapmi jagi

2017, ja danne evttohuvvo unnidit juolludusa 10 milj. ruvnnuin. Seamma sumiin lasihuvvo sámi kultuvrra ja giela nannen juolludusaiguin NOU 2016: 18 *Hjertespråket* čuovvoleami geažil, Arborddi suohkana beassama geažil sáme giela hálddašanguvlui ja oppalaš giella- ja kulturdoaimbajuid geažil, geahča válldahallama bajábealde.

Evttohuvvo 311,2 milj. ruvdnosaš juolludus jahkái 2018.

Poasta 54 Sámeálbmotfoanda

Doarjja galgá geavahuvvot sierranas doaimbajuide mat nannejit ja váikkuhit sáme gielaid ja sámi kultuvrra ođđasis ealáskahttimii. Ruđat eai galgga geavahuvvot oktagaslaš buhtadusaide. Sámediggi hálddaša juolludusa.

Juolludus jahkái 2016 lei 5,3 milj. ruvnnu. Ruđaid geavaheapmi čilgejuvvui dárkileappot dieđáhusas Meld. St. 42 (2016–2017) *Dieđáhus Sámedikki doaimma birra*.

Jahkái 2018 evttohuvvo 5,6 milj. ruvdnosaš juolludus.

Kap. 561 Juolludeamit sámi ulbmiliidda

		(1 000 ruvnnuid mielde)		
		Salderejuvvon		
		Rehketdoallu	bušeahtta	
Poasta	Namahus	2016	2017	Evttohus 2018
50	Sámi allaskuvla	4 588	4 021	5 109
51	Divvun	6 888	6 928	7 079
72	Sáme giella, diehtujuohkin jna.	2 800	3 084	
Supmi kap. 0561		14 276	14 033	12 188

Poasta 50 Sámi allaskuvla

Juolludus galgá geavahuvvot Sámi statistihka fágalaš analysajoavkku ja Sámi ofelaš-ortnega doibmii.

Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta gohččuma mielde lea Sámi Allaskuvla doaimman Sámi statistihka fágalaš analysajoavkku čállingoddin ja Sámi ofelaččaid ortnega čállingoddin.

Sámi ofelaččaid ortnet dárbbasa neahttasiidduid main leat dieđut sámi giela, kultuvrra ja servodateallima birra, erenoamážit nuoraid várás. Sámi allaskuvla áigu heivehit ja hálddašit dakkár siiddu, ja seammás fuolahit Gáldu ovddeš diehtujuohkinsiiddu materiála álgoálbmot- ja olmmošvuoigatvuodaid birra. Dárbu lea maid nannet ofelašortnega čállingotti. Danne árvaluvvo lasihit juolludusa postii 1 milj. ruvnnuin.

Árvaluvvo juolludit Sámi allaskuvlii oktiibuot 5,1 milj. ruvnnu jahkái 2018 Fágalaš guorahallanjoavkku ja Sámi ofelaččaid goluid gokčamii.

Poasta 51 Divvun

Juolludus galgá geavahuvvot Divvuma doibmii, mii lea Romssa universitehta giellateknologijaguovddázis. Ođđaáigásaš giellateknologija geavaheapmi lea eaktun dasa ahte sáme gielat sáhttet seailut geavahangiellan otnáš servodagas.

Divvun lea jagi 2016 bargan viidáseappot giellaoahppaprográmma ráhkademiin davvisáme giela várás ja mašiidnajokalemiin davvisáme gielas oarjilsáme giellii ja

julevsámegillii. Lassin lea Divvun viidáseappot ovddidan ja buoridan buktagiid ja terminologijja ovddidanreaidduid, neahttasiidduid, stávendárkkistemiid ja korpustevsttaid.

Divvun áigu bargat viidáseappot giellaoahppadárkkistanprográmma ráhkademiin davvisámegiela várás. Divvumis lea maid áigumuš joatkit iežas barggu stávendárkkistemiid ođasmahttimiin ja buoridemiin, ja áigumuššii gullá maid ođđa teknologijja ovddideapmi.

Evttohuvo juolludit 7,1 milj. ruvnu jahkái 2018.

Poasta 72 Sámegeiella, diehtujuohkin jna.

Jahkái 2016 juolluduvvui Nordlándda fylkkamánái 2,3 milj. ruvnu. Ruđat juogaduvvojedje oarjilsámegiela ja julevsámegiela doaibmabijuide ja gielladoaibmabijuide márkosámi guovlluin. Lassin addojuvvui 500 000 ruvnu Ávv Nuortasámi musea prošehtii Nuortalašgiella rájáid rastá.

Departemeanta ja Sámediggi leat soahpan ahte Sámediggi váldá badjelasa ovddasvástádusa dain ruđain mat dássáži leat juhkkjuvnon oarjil-, julev- ja márkosámegiela doaibmabijuide ja Ávv Nuortasámi musea prošeavttaide. Danne evttohuvo ahte juolludus sirdojuvvo kapihttala 560 postii 50 Sámediggi.

Kap. 562 Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuođaguovddáš

		(1 000 ruvnuid mielde)	
		Salderejuvnon	
		Rehketdoallu	bušeahhta
Poasta	Namahus	2016	2017 Evttohus 2018
01	Doaibmagolut	3 293	
21	Erenoamáš doaibmagolut, <i>sirdin vejolaš</i>	2 556	
Supmi kap. 0562		5 849	

Gáldu lea jagi 2016 searvan árjjalaččat riikkaidgaskasaš mekanismaide, earret eará ONa Álgoálbmotáššiid Bissovaš Forumii (UNPFII), Álgoálbmotvuoigatvuođaid áššedovdiid mekanismii (EMRIP) ja ONa Forum for Business and Human Rights nammasaš forumii. Gáldu ráđdeaddit leat doallan ovdaságaid ja searvan fierpmádahkii mii lea čohkken ja ordnen systemáhtalaččat dieđuid álgoálbmotvuoigatvuođaid birra. Gáldu lea ovddidan konseptta Gáldu Gulahallama – minisemináraid main oassálastit sáhttet oažžut eanet dieđuid das mo álgoálbmotvuoigatvuođat leat gáhttejuvnon lágaiguin ja mo dat ovdánit riikkaidgaskasaččat. Gáldu almmuhii jagi 2016 vihtta áigečállaga iežas áigečálaráiddus Gáldu Čála. Gáldu lea maid ráhkadan diehtujuohkinávdnasiid válljejuvnon álgoálbmotrievttálaš fáttáid birra. Ođđajagemánu 1. b. 2017 rájes Gáldu lea leamaš ovtastuvvon Norgga nátionála ásašain olmmošvuoigavuođaid várás (Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM)) Juolludus Gáldui sirdojuvvui seamma áiggi rájes kapihttala 45 Nátionála ásašain olmmošvuoigatvuođaid várás, postii 01 Doaibmagolut.

Kap. 3562 Gáldu – Álgoálbmotvuoigatvuođaid gelbbolašvuođaguovddáš

(1 000 ruvnnuid mield)

Poasta	Namahus	Salderejuvvon		Evttohus 2018
		Rehketdoallu 2016	bušeahtta 2017	
02	Mánggalágan boadut	2 285		
	Supmi kap. 3562	2 285		

Kap. 563 Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš

(1 000 ruvnnuid mield)

Poasta	Namahus	Salderejuvvon		Evttohus 2018
		Rehketdoallu 2016	bušeahtta 2017	
01	Doaibmagolut	5 959	5 929	6 267
21	Erenoamáš doaibmagolut, <i>sirdin vejolaš</i>	4 449	2 601	2 658
	Supmi kap. 0563	10 408	8 530	8 925

Guoská jahkái 2017: Stuorradikki mearrádusain geassemánu 21. beaivvi 2017 poasta 01 lasihuvvui 0,38 milj. ruvnnuin 6,309 milj. ruvndun, geahča Prop. 129 S ja Innst. 401 S (2016–2017).

Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš Guovdageainnus lea fágalaččat iešmearrideaddji ášahus mii mearrida iežas ulbmiliid ja bohtosiid gáibádusaid daid rájaid siskkobealde maid Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta mearrida. Bargu galgá sin várás leat guđet leat ealáhusdoaibmit, almmolaš eiseválddit, dutkanbirrasat, eará fágabirrasat, riikkaidgaskasaš organisašuvnnat ja ovttasbargoorgánat. Stivra lea guovddáža bajimus orgána.

Poasta 01 Doaibmagolut

Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš viiddidii jagi 2016 iežas álgoálbmotovttasbarggu ášahusaiguin, organisašuvnnaiguin ja boazodollui gullelaš álbmogiiguin Ruoššas, Kiinnás, Mongolias, Davvi-Amerihkás ja Davviriikkain. Álbmogis-álbmogii-ovttasbargguinis davviguovlluin guovddáš ovttas Boazodoalloálbmogiid máilmmilihtuin lea álggahan prošeavttaid main báikkálaš máhttohusen adnojuvvo dehálažžan. Guovddáš lea bargamin ođđa máhttostrategiijaiguin álgoálbmotovttasbarggu várás davviguovlluin. Guovddáš dieđiha ahte leat stuorra nuppástusat álgoálbmotservodagain Ártkisis dálkkádatnuppástusaid ja industriijalaš huksemiid geažil.

Boasttuvuođa geažil ii biddjojuvvon meroštallojuvvon goluid buhtadus postii álkiduvvon málle oktavuodas mii lea máksima várás Stáhta penšuvdnakássii jahkái 2017 . Danne lasihuvvo juolludus postii 380 000 ruvnnuin.

Danne go láigoboadut eai leat nu stuorrát go ovdal lei bušeterejuvvon kapihtala 3563 postii 03, de evttohuvvo ahte gollojuolludus dán postii unniduvvo 100 000 ruvnnuin, geahča válddahallama kapihtala 3563 poasttas 03.

Ávttohuvvo 6,3 milj. ruvndosaš juolludus jahkái 2018.

Árvaluvvo ahte poastta juolludus sáhtá leat stuorrát go seamma sturrosaš lasseboahu kapihtala 3562 poasttas 03, geahča romalašlohkomearrádusa evttohusa.

Poasta 21 Erenoamáš doaimmagolūt, sirdin vejolaš

Postii čállojuvvojit gollun dat proševttat maidda leat olgguldas ruhtadeamit. Evttohuuvvo doalahit juolludusa seamma stuorisin go boahtujuollus lea kapihttala 3562 poasttas 02.

Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš lea jagi 2016 álggahan ja čađahan mánnga riikkaidgaskasaš álgoálbmotproševtta davviguovlluin. Guovdilis proševttat leat čatnasan Árktalaš ráddái ja ONa birasprográmmii (UNEP), lagaš ovttasráđiid Boazodoalloálbmogiid máilmmiráđiin, riikkalaš ja riikkaidgaskasaš doaimmaguimmiiguin ja akademiijain. Proševttain lea leamaš dehálaš čalmmustahttit heiveheami nuppástusaide árktalaš álgoálbmotservodagain ja biošláddjiivuhit, álgoálbmotnuoraid ángirušahemiin ja báikkálaš gelbbolašvuodahuksemin.

Evttohuuvvo 2,7 milj. ruvdnosaš juolludus jahkái 2018.

Árvaluvvo ahte poastta juolludus sáhtá leat stuorát go seamma sturrosaš lasseboadut kapihttala 3562 poasttas 02, geahča romalašlohkomearrádusa evttohusa.

Kap. 3563 Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáš

(1 000 ruvnuid
mielde)

		Salderejuvvon		
		Rehketdoallu	bušeahitta	
Poasta	Namahus	2016	2017	Evttohus 2018
02	Mánngalágan boadut	4 146	2 601	2 658
03	Láigohanboadut	295	357	265
Supmi kap. 3563		4 441	2 958	2 923

Poasta 02 Mánngalágan boadut

Postii čállojuvvojit daid proševttaid boadut maidda leat olgguldas ruhtadeamit Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddáža namas. Dasa gulli golūt čállojuvvojit kapihttala 563 postii 21.

Evttohuuvvo 2,7 milj. ruvdnosaš juolludus jahkái 2018.

Poasta 03 Láigohanboadut

Postii čállojuvvojit dat láigohanboadut mat Riikkaidgaskasaš boazodoalloguovddázis leat go dat láigoha earáide guoros kontorlanjaid Diehtosiida nammasaš sámi dieđavisttis Guovdageainnus.

Evttohuuvvo ahte juolludus unniduvvo 100 000 ruvnuin unnit láigoboaduid geažil, geahča válddahallama kapihttala 563 poasttas 01.

Evttohus lea juolludit 265 000 ruvnnu jahkái 2018.